

Utskrift fra Lovdata - 10.05.2020 20:44

Borgarting lagmannsrett - Dom - LB-2017-6107

Instans	Borgarting lagmannsrett – Dom
Dato	2017-08-31
Publisert	LB-2017-6107
Stikkord	Familierett. Barnerett. Adressesperre. Kode 6-vedtak. Fast bosted. Samvær. Forelderansvar. Beskyttelsesinstruksen § 3, jf offentlighetsloven § 24 tredje ledd 2. punktum 1. alternativ. Barneloven.
Sammendrag	I likhet med tingretten kom lagmannsretten til at sønnen på 8 år skulle ha fast bosted hos mor. Mor hadde hatt den daglige omsorgen for sønnen siden han ble født. Far hadde i lengre perioder vært borte fra familien. Foreldrene kom opprinnelig fra Pakistan, men bodde også en periode i Tyrkia. Lagmannsretten fant det sannsynliggjort at mor og sønn her hadde blitt trakassert av far og fars familie. Fars ønske om samvær ble ikke tatt til følge. Sønnen hadde det nå bra og fungerer godt på skole og blant venner. Den sakkyndige hadde påpekt at både sønnen og mor kunne ble retraumatisert om far skulle få samvær. Ved vurderingen ble det også lagt vekt på at mor bor på hemmelig adresse i frykt for represalier fra fars og hans familie. Dette vanskeliggjør et samvær. Sønnen ville heller ikke ha samvær med far. Retten kom også til at mor skulle ha foreldreansvaret alene.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2015-181766 – Borgarting lagmannsrett LB-2017-6107 (17-006107ASD-BORG/03).
Parter	A [far] (advokat Elisabeth Myhre) mot B [mor] (advokat Annette Rygg).
Forfatter	Lagdommer Harald G. Nyhus, lagdommer Lars Ole Evensen og ekstraordinær lagdommer Halvard Hauge.

Innholdsfortegnelse

Borgarting lagmannsrett - Dom - LB-2017-6107	1
Innholdsfortegnelse	2
Saken gjelder foreldreansvar, fast bosted og samvær.	3
Den ankende part, A, har i hovedtrekk anført:	4
Foreldreansvar	4
Fast bosted	4
Samvær	4
Ankemotparten, B, har i hovedtrekk anført:.....	5
Faktum	5
Sakens rettslige side	5
Lagmannsretten har kommet til at anken må forkastes, og bemerker:.....	6
Om oppholdet i Pakistan og Tyrkia.	6
Mors brudd med far og mors ankomst til Norge	6
Kode 6 vedtaket.....	7
Fast bosted	8
Nærmere om C	8
Nærmere om mor.....	9
Nærmere om far og om oppfølging fra barneverntjenesten.....	9
Konklusjon	10
Samvær	10
Konklusjon	13
Spørsmål om felles forelderansvar	14
Sakskostnader.....	14

Saken gjelder foreldreansvar, fast bosted og samvær.

Når det gjelder sakens bakgrunn refereres følgende fra tingrettens dom:

B, heretter kalt mor, giftet seg med A, heretter kalt far, 9. august 2008 i Pakistan. Ekteskapet var arrangert av mors onkel og fars foreldre. I forbindelse med bryllupet bodde mor hos far og hans familie i to til tre måneder. Far dro deretter til Norge, og mor bodde med fars familie. Far kom tilbake etter en stund, men dro til Norge med sine to barn mens mor var gravid i syvende måned.

C, heretter kalt barnet, ble født 0.0.2009. Far var ikke til stede. En uke etter fødselen dro mor til sin mor og far for å bo der med barnet. Far traff barnet da barnet var cirka seks måneder. Far var da i Pakistan i cirka en uke før han dro tilbake til Norge. Mor bodde etter dette hos sine foreldre til barnet var cirka tre og et halvt år. Far hadde lite eller ingen kontakt med barnet i denne perioden.

Da barnet var cirka tre og et halvt år (senhøsten 2012) flyttet mor og barnet til fars familie i Tyrkia. I begynnelsen var bare fars far i Tyrkia. Etter en stund kom fars mor og fars to andre barn dit for å bo der. Far bodde i Norge, og kom til Tyrkia på besøk. Partene har svært sprikende oppfatninger om hva som skjedde i Tyrkia, og dette er et sentralt tvistetema i saken.

Mor og barnet dro fra fars familie i september 2014, og 19. desember 2014 kom mor og barnet til Norge etter å ha bodd på krisehjem i Tyrkia.

Da mor kom til Norge anmeldte hun far, og han ble ilagt besøksforbud. Hun trakk etter hvert påtalebegjæringen, og besøksforbudet ble også trukket, men mor og barnet ble innvilget sikkerhetstiltak, først kode 7, og deretter kode 6, hvilket hun og barnet fremdeles lever under.

Far har nå ikke hatt kontakt med barnet siden august 2014.

Lagmannsretten tilføyer at fars mor og far emigrerte fra Pakistan til Norge på 70-tallet og er norske statsborgere. Far er født i Norge.

Den 12. november 2015 brakte mor saken inn for Oslo tingrett med påstand om at mor skulle ha foreldreansvaret for C alene, at han skulle bo hos henne og at far ikke skulle ha samvær med barnet.

Far tok til motmæle med påstand om felles foreldreansvar og at far skulle ha samvær med barnet fastsatt etter rettens skjønn.

Tingretten oppnevnte sakkyndig psykolog Kjell Hagen for å utrede sakens psykologfaglige problemstillinger. Etter at den sakkyndiges rapport forelå, endret far påstand om at barnet skulle bo fast hos ham.

Oslo tingrett avsa 8. november 2017 dom med slik domsslutning:

1. B skal ha foreldreansvaret alene for C, født 0.0.2009.
2. C, født 0.0.2009 skal bo fast hos B.
3. A skal ikke ha samvær med C, født 0.0.2009.
4. Sakskostnader tilkjennes ikke.

For nærmere detaljer vedrørende saksforholdet vises til tingrettens dom og lagmannsrettens bemerkninger nedenfor.

A har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Ankeforhandling er holdt 22.-23. juni 2017 i Borgarting lagmannsretts hus. A møtte sammen med sin prosessfullmektig og avga forklaring. Som følge av B bor på skjult adresse og også har byttet navn etter et såkalt «kode 6-vedtak» avga hun forklaring via videolink og fulgte også forhandlingen på den måten. Hennes prosessfullmektig møtte i retten. Det ble avhørt 5 vitner samt den sakkyndige. Om bevisføringen for øvrig vises til rettsboken.

Domsavsigelsen er blitt forsinket som følge av rettsferien. Partene ble varslet om dette da retten ble hevet.

Den ankende part, A, har i hovedtrekk anført:

Foreldreansvar

Felles foreldreansvar er lovens utgangspunkt. Terskelen for å frata foreldreansvaret er høyt. Det skal kun gjøres hvis det er til barnets beste, jf barneloven § 48. Det foreligger ikke slike «særlige grunner» i saken her.

Retten har et ansvar for å sikre at barnet har kontakt med begge foreldrene, jf barnekonvensjonen art 9 nr 3. Dette innebærer at retten må gjøre en vurdering av om kode 6 vedtaket er tilstrekkelig og saklig begrunnet. Vilkåret er ikke oppfylt. Kode 6 vedtaket kan ikke være en skranke for at retten kan fastsette et delt foreldreansvar.

Far har ikke utøvet vold eller lignende mot sin sønn eller mot mor. Anklagene er udokumenterte og på noen punkter tilbakevist av far ved vitneførsel.

Mors anklager om vold, og hennes opptreden som hindrer far i å ha kontakt med sønnen underbygger at hun ikke bør gis foreldreansvaret alene. Hennes handlinger viser at hun ikke fullt ut evner å ta gode valg for sønnen. Mor holder også sønnen borte fra fars familie.

Fravær av samarbeid skyldes mor. Far vil gjerne samarbeide.

Ved et felles foreldreansvar vil man sikre at de viktige valg som skal tas på vegne av C er begrunnet i hensynet til barnet, og ikke i andre utenforliggende hensyn. Dette vil C være tjent med.

Fast bosted

Spørsmålet om hvor barnet skal bo fast, skal avgjøres etter hva som er til det beste for barnet, jf barneloven § 36 annet ledd, jf § 48. Etter barneloven § 48 annet ledd skal det ved avgjørelsen blant annet tas hensyn til at barnet ikke må bli behandlet slik at barnets fysiske eller psykiske helse blir utsatt for skade eller fare.

Ved avgjørelsen skal det foretas en samlet vurdering av ulike momenter. Avgjørelsen skal bygge på forholdene i dag og da på bakgrunn av hva som fremstår som det beste for C i tiden fremover, jf Rt-2005-682 avsnitt 32.

Det kan ikke tillegges vekt at far ikke har hatt kontakt med sønnen på en stund, og at han i dag ikke er guttens primære omsorgsperson. Dette er resultat av mors handlinger. At mor har skapt denne situasjonen må få konsekvenser i bostedsspørsmålet.

Til støtte for at barnet bør gis fast bosted hos far vises det til følgende forhold:

- Mor som bostedsalternativ er usikkert og man har begrenset informasjon om hennes boforhold. Far er godt egnet til å ha omsorgen for C.
- Mor har tidligere utsatt C for vold. All den tid man er usikker på mors psykiske helse frykter man at hun kan være voldelig mot C.
- Mor har skapt et fiendebilde av fars familie overfor C. Dette er skadelig for han.
- Mor skaper konflikt ved å anklage far og flere i fars familie for straffbare voldshandlinger.
- Mor har ved sin handling nektet barnet kontakt med far og fars familie.
- Fast bosted hos far vil gi mulighet for kontakt med begge foreldre.
- Fast bosted hos far vil gi mulighet for søskenkontakt og kontakt med hele Cs familien,

Samvær

Barn har rett til samvær med begge foreldre, også når de ikke lever sammen, jf barneloven § 42. Tilsvarende har den av foreldrene som ikke har daglig omsorg rett til samvær, jf § 43. Lovens hovedregel er at det skal være samvær mellom barnet og den av foreldrene barnet ikke bor hos. Det er en presumsjon for at det er til barnets beste å ha kontakt med begge foreldrene.

Dersom lagmannsretten bestemmer at C skal bo hos far, bes retten om å fastsette samvær for mor.

For det tilfellet at retten kommer til at barnet skal ha fast bosted hos mor må far tilkjennes samvær. Det må legges til grunn at far har samværskompetanse.

Politiets kode 6 vedtak kan ikke være en skranke for å fastsette samvær. Vedtaket anses ubegrunnet og ikke saklig. Vedtaket er fattet uten at etterforskning er foretatt. Far har heller ikke hatt anledning til å forklare seg. Vedtaket er dessuten fattet i strid med gjeldende retningslinjer.

Retten må legge de faktiske omstendighetene til grunn. Det er ikke fremkommet opplysninger som gir grunnlag for å hevde at barnet ikke vil profittere på samvær og kontakt med far og hans familie.

Det er nedlagt slik påstand:

1. B og A skal ha felles foreldreansvar for C.
2. Prinsipalt:
C bor fast hos A. B gis samvær fastsatt etter rettes skjønn.

Subsidiært:

3. A / det offentlig tilkjennes saksomkostninger
C gis samvær med A fastsatt etter rettens skjønn.

Ankemotparten, B, har i hovedtrekk anført:

Faktum

Det er mor som har vært og er Cs primære omsorgsperson. Hun har gitt ham omsorg fra han ble født. Det er mor som er hans trygge omsorgsperson.

Far har vært lite til stede i Cs liv. Kontakten har vært minimal. Partene er enige om at C har blitt eksponert for konflikter når far ved sjeldne tilfeller har vært til stede i Cs hverdag. Dette var også situasjonen før mor og C ble flyttet til hemmelig adresse som ble bestemt av politiet etter en sikkerhetsvurdering. C har ikke sett far på flere år, sist gang var i 2014.

Det anføres at et bytte av bosted klart ikke vil være til Cs beste. Dette vil være et traume for ham, uavhengig av hvem av partene retten fester lit til.

Mor fastholder sin påstand om far og hans families adferd overfor C og mor. Deler av mors forklaring bekreftes av C i samtaler med den oppnevnte sakkyndige.

Mor har den beste omsorgskompetansen av foreldrene. Det vises til de gode skussmål hun har fått både fra barnevern og skole, jf rapporten fra den sakkyndige.

Det er grunn til bekymring for fars omsorg- og samværskompetanse, både på grunn av sakens historikk og hans kontakt med politi og barnevernet.

Samvær med far er ikke til Cs beste. Gutten er sårbar. Selv et samvær med tilsyn vil medføre frykt og en belastning for mor og barn som kan gå utover deres fungering. Samvær vil heller ikke være forenlig med de sikkerhetstiltak som er iverksatt. C er liten og vil lett kunne forsnakke seg på en måte som kan røpe nytt navn og bosted til han og mor.

Sakens rettslige side

Det er til Cs beste at mor får foreldreansvaret alene, den daglig omsorgen og at det ikke fastsettes samvær for far.

Vedtaket om strengt fortrolig adresse medfører at samvær og delt foreldreansvar vil være vanskelig å gjennomføre, men vil også uavhengig av dette ikke være til Cs beste på grunn av sakens historikk.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.

2. B/det offentlige tilkjennes saksomkostninger for tingrett og lagmannsrett.

Lagmannsretten har kommet til at anken må forkastes, og bemerker:

Om oppholdet i Pakistan og Tyrkia.

Partene synes å være noenlunde enige om parets situasjon da de bodde i Pakistan, jf lagmannsretten resyme om sakens bakgrunn ovenfor. Lagmannsretten finner det sannsynliggjort at far i den perioden var lite sammen med mor og C. Han var for det meste i Norge, hvor han bodde sammen med sine to barn fra første ekteskap og sin mor. Far har forklart at han måtte dra til Norge da han hadde fått opplyst at det var personer som ønsket å kidnappe barna, muligens etter anmodning fra hans første kones familie. Lagmannsretten går imidlertid ikke nærmere inn på denne problemstillingen idet den har liten betydning for tvisten mellom partene.

Da C var cirka tre og et halvt år gammel, i november 2012, flyttet mor og C til farfar som bodde i Antalya i Tyrkia. Til å begynne med var det bare farfar som var i Tyrkia sammen med dem. Det var også han som ordnet det praktiske, herunder betalte for reisen. På forsommeren 2013 kom far, fars to andre barn og farmor til Tyrkia for å bo der. Far har forklart at årsaken til at de flyttet fra Norge var at særkullsbarna var overvektige og ble mobbet. De hadde det ikke bra på skolen. Han mente de trengte et friår. Far hadde også sagt opp jobben for å være sammen med familien. Han har forklart at dette også var en anledning for at hans to barn fra tidligere ekteskap å kunne bli bedre kjent med sin stemor og lillebror. Han har videre forklart at særkullsbarna oppholdt seg ca. to år i Tyrkia før de returnerte til Norge. Barna gikk ikke på skole under tyrkiaoppholdet. Far bodde i Norge store deler av tiden, og kom til Tyrkia på besøk. I disse periodene passet farfar og farmor særkullsbarna.

Partene har vidt forskjellige forklaringer på mors og Cs livssituasjon i Tyrkia. I korte trekk har mor forklart at hun og C ble trakassert og slått, særlig av far når han var der sammen med dem og av farmor (svigermor). Mor ble benevnt hore og C ble ved gitte anledninger kalt «løsungen». Når far dro til Norge ga han beskjed til sin stesønn om at han var overhode i familien i fars fravær. Basert på mors forklaring misbrukte han denne tilliten. Han slo og truet både mor og C. Han skal bl.a. ha truet med å kaste dem ut fra verandaen om de ikke etterkom hans beskjeder. Mor har videre forklart at hun ikke hadde noen kjent i Tyrkia, hun hadde lite penger og hun turte ikke å gå ut av boligen.

Far, fars far, fars mor og fars søster, som har avgitt forklaring for lagmannsretten, har benektet at C og mor ble slått og trakassert i Tyrkia. De har derimot forklart at de er glad i C og ønsker han alt godt. De aksepterer en skilsmisse mellom foreldrene. De kan ikke se at det er noe grunnlag for at C og mor skal bo på hemmelig adresse. De har verken slått eller trakassert mor eller C. De kunne imidlertid opplyse at de hadde overvært at mor hadde slått C.

Fars søster benekter at hun da hun arbeidet i NAV skal ha forsøkt å søke opp mors hemmelige adresse via NAVs datasystemer. Anklagen er undersøkt bl.a. av politiet og saken er henlagt.

Mors brudd med far og mors ankomst til Norge

Mor og far ble på et tidspunkt, sannsynligvis sommeren 2014, enige om at det skulle søkes om norsk pass til C. Bakgrunnen for dette er ikke nærmere forklart for lagmannsretten. En mulighet kan være at far ønsket å ta sønnen med til Norge. De søkte om pass via den norske ambassaden. Mor har forklart at passet ble hentet av mor og far, da begge måtte være tilstede og motta passet. Cs pass og mors pass ble imidlertid oppbevart av farfar da far dro tilbake til Norge.

Den 26. september 2014 oppsøkte mor en politistasjon i Antalya. Hennes forklaring er nedtegnet på tyrkisk og oversatt til engelsk. Av oversettelsen fremgår det at mor forklarte at hun ønsket skilsmisse fra sin ektefelle fordi han bor sammen med en annen kvinne i Norge. Hennes svigerforeldre ønsker imidlertid å ta C fra henne og sende ham til Norge. Mor motsetter seg dette. Svigerforeldrene presser mor psykisk hjemme. Hun forklarte også at svigermor har slått henne og også har rispet «scratched my arm» med en kjøkkenkniv. Svigermor gjorde dette for å skremme henne, men det etterlot merker på hennes venstre arm. Mor forklarer videre at hun ikke

ønsker å fremsette noen anklager mot svigerforeldrene, men at hun ikke ønsker å leve sammen med dem. Hun ønsker å bo på et krisesenter «women shelter».

Det synes uomtvistet at politiet på bakgrunn av mors forklaring oppsøkte svigerforeldrene og ba om å få utlever passene til mor og C. Mor bodde etter dette på et krisesenter med C. Med assistanse fra den norske ambassade kom hun til Oslo i desember 2014. Hun ba her om at far skulle ilegges besøksforbud overfor henne og C. Dette ble etterkommet, men da far protesterte ble det aldri effektivt eller behandlet av tingretten – uvisst av hvilken grunn.

Kode 6 vedtaket

Mor og C bor på hemmelig adresse etter beslutning om adressesperre kode 6. Det er generelt redegjort for hva dette innebærer i et brev fra Kripos til mors advokat 28. mars 2017. Sperring av adresse gjøres med hjemmel i Instruks for behandling av dokumenter som trenger beskyttelse av andre grunner enn nevnt i sikkerhetsloven med forskrifter (beskyttelsesinstruksen) § 3, jf offentlighetsloven § 24 tredje ledd andre punktum første alternativ.

Mor og Cs adressesperre ble først besluttet å være i henhold til kode 7. Dette innebærer at den trusselutsattes adresse ikke skal utgis til private. Adresseopplysninger er likevel tilgjengelig for alle offentlige myndigheter som har tilgang til opplysninger fra folkeregisteret, eller fra kopiene hos offentlige myndigheter.

Da mor ble kjent med at fars søster, som arbeidet ved NAV, etter hennes oppfatning hadde fått tak i mors hemmelige adresse, besluttet Kripos å gi mor adressesperre kode 6.

Om kode 6 heter det i brevet fra Kripos siste avsnitt side 1:

En adressesperre kode 6 innebærer at opplysninger om den trusselutsattes adresse ikke skal utgis til noen. Personer med adressesperre kode 6 vil ved overføring av folkeregisterkopiene ikke være registrert med bostedsadresse. Det kreves at den trusselutsatte flytter før en adressesperre kode 6 blir iverksatt. I tillegg blir personer som får innvilget kode 6 ofte anbefalt å bytte navn slik at vedkommende ikke kan identifiseres ved hjelp av dokumenter hvor navn fremkommer. Kode 6-adresseopplysninger er gradert STRENGT FORTROLIG i henhold til beskyttelsesinstruksen.

Et politivitne fra Kripos redegjorde noe nærmere for bakgrunnen for vedtaket om adressesperre for mor og C. Vedkommende var kjent med saken, men hadde ikke konkret behandlet den. Han var straffesaksansvarlig ved kontoret.

På bakgrunn av hans forklaring finner lagmannsretten det sannsynliggjort at vedtaket for en stor del bygger på mors forklaring om tvangsekteskap og at hun ble utsatt for vold og trakassering av far og fars familie under oppholdet i Tyrkia. Lagmannsretten finner det videre sannsynliggjort at det er lagt vekt på politiets oppfatning om at fars familie har forsøkt å oppspore/kontakte mor i Norge. Mor har i den forbindelse opplyst til politiet at hun hadde følt seg utrygg da ukjente biler hadde «spanet» i nabolaget og hun hadde mottatt oppringninger fra ukjente telefonnumre.

Vitnet opplyste også at det er mye «prat» i det pakistanske miljøet. Det er kjent at mor har forlatt sin ektefelle. Slike situasjoner kan føre til æresdrap. Far er tidligere straffet og politiet mener han kan være i stand til å utføre straffbare handlinger. Vitnet ga uttrykk for at den nå etablerte bosituasjonen med hemmelig adresse er best for mor.

På spørsmål fra fars advokat opplyste vitnet at politiet ikke hadde innhentet dokumenter fra straffesaken i Tyrkia. Spørsmålet må forstås slik at det legges til grunn at en slik sak har vært gjennomført. Lagmannsretten bemerker at farmor og farfar opplyste at de var blitt frifunnet for mors anklage om vold og trakassering. Mor har forklart at hun ikke ønsket at de skulle straffes og fremsatte derfor ingen formell anklage mot svigerforeldrene. Dette fremgår av hennes politiavhør 26. september 2014, se over. Det er for øvrig ikke opplyst at mor har avgitt en partsforklaring for en tyrkisk domstol. Dette er også lite trolig, i og med at hun etter forholdsvis kort tid dro til Norge. Om svigerforeldrene var blitt frifunnet mener lagmannsretten det måtte ha vært enkelt for dem å fremlegge dommen eller beslutningen som viser dette, all den tid dette temaet er sentralt i tvisten mellom mor og far. Lagmannsretten finner det derfor ikke sannsynliggjort at farmor og farfar er frifunnet av en tyrkisk domstol, men at de har tolket situasjonen slik i og med at påstandene om vold og trakassering sannsynligvis ikke ble forfulgt av tyrkisk påtalemyndighet.

Vitne kunne ikke gi ytterligere opplysninger om grunnlaget for vedtaket. Om dette skyldtes at vitnets forklaring var uttømmende eller om det hadde sin bakgrunn i at politiets ikke ville avdekke etterforskningsmetoder mv., ble imidlertid ikke avklart.

Fast bosted

Avgjørende for hvor barnet skal bo fast er hva som er til barnets beste, jf barnelova § 48 første ledd. Dette vil bero på en helhetsvurdering hvor en rekke momenter kan spille inn. Barnelova § 48 andre ledd bestemmer at det ved avgjørelsen skal *«takast omsyn til at barnet ikkje må bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare»*.

C har i hele sitt liv hatt mor som sin hovedomsorgsperson. Han har hatt liten kontakt med far, først og fremst fordi far valgte ikke å bo sammen med mor og barn. Da mor bodde i Tyrkia legger lagmannsretten til grunn at far så noe mer til C. Fars særkullsbarn var da i en periode tatt ut av norsk skole og de bodde sammen med fars foreldre i Tyrkia. Far var også i denne perioden mye hjemme i Norge.

I dag bor far sammen med sine to særkullsbarn. Hans mor bor i nærheten. Hun opplyste i sin forklaring at hun tilbringer hele dagen hos sin sønn og hans to barn og steller for dem. Hun drar først hjem til seg selv om kvelden og sover der.

Far har en ny kjæreste som han har et barn sammen med. De bor ikke sammen. Far opplyste at de har planer om å flytte sammen og kjøpe en felles bolig.

Far har ikke vært i arbeid siden 2013 da han sa opp stillingen og dro til Tyrkia med sine to særkullsbarn. Han mottar i dag sosialstønad. På spørsmål fra mors advokat forklarte han at han ikke kan jobbe på grunn av saken om C. Dagene er tunge og han sliter med å sove. Han fikk også på et tidspunkt Hepatitt C og behandlingen for dette svekket ham, men han er nå frisk.

Nærmere om C

Når det gjelder Cs helsemessige situasjon er det opplyst i den sakkyndige erklæringen, jf side 9, at C kort tid etter skolestart, i oktober 2015 ble henvist til BUP. Hensynsgrunnen var «alvorlige, traumerelaterte psykiske reaksjoner». Etter fullført utredning fant man kriteriene var innfridd for «ICD-10-diagnosen F43.1. Posttraumatisk stresslidelse med et hypoaktiv reaksjonsmønster». Dette innebærer en noe overdrevet tilbakeholding eller demping av en del affektive reaksjoner fremfor å leve dem ut. Om bakgrunnen for diagnosen heter det nederst på side 9 i den sakkyndiges rapport:

Dette ble sett i lys av bakgrunnsopplysninger om tidligere hjemmesituasjon preget av vold, trusler om vold, og sanksjonering av emosjonelle ytringer. Gutten var plaget av mareritt, søvnvansker, utrygghet på natten, nummenhet/følelsesmessig avflating og opptrappet vaksomhet. Man fant ikke holdepunkter for underliggende psykiske lidelse eller tilleggsdiagnoser av noe slag.

Da den sakkyndige hadde samtale med Cs kontaktlærer i forbindelse med erklæringen for tingretten høsten 2016, ble det opplyst at C er veltilpasset. Han hadde vist en «nærmest bemerkelsesverdig fin utvikling», jf rapporten side 8 første hele avsnitt første setning.

Det er videre opplyst at C er grei, snill, og sympatisk. Han innretter seg etter normer og regler. Han er godt likt av alle og han har etablert gode, nære vennerelasjoner med fokus på 3-5 faste venner, jf rapporten side 8 tredje avsnitt.

Ved en ny gjennomgang med Cs kontaktlærer i forbindelse med den sakkyndiges forberedelse til lagmannsrettssaken ble dette inntrykket ytterligere forsterket. Det ble opplyst at C nå er tryggere og har etablert gode og stabile vennerelasjoner blant klassekameratene, jf rapporten side 8 nederst.

I den sakkyndiges samtale med C ble han bl.a. spurte om hans far. C fortalte at han ikke vet hva faren heter og at han bare har møtt faren kort i Tyrkia. Han fremholdt at faren er «ganske sint» og «ganske slem» og at han ikke ønsker å treffe ham.

Den sakkyndige hadde en ny samtale med C i mai 2017. C ble da på nytt spurt bl.a. om hva han husket fra oppholdet i Tyrkia, jf rapporten side 12 øverst, hvor C svarer.

På spørsmål om hva han husker fra sitt tidligere liv, forteller han at han ikke hadde det bra oss farmor og farfar i Tyrkia. De var slemme mot oss. Det er slemme å slå. Gutten i huset slo ham når han blir sint for ingenting. Han slo her og her (Markerer skulder, hånd og fot). Han ble slått av flere i familien, men han husker ikke av hvem. De skrek til ham og låste han inne. Han ble nektet å spille Mine-Craft. Farfar var heller ikke snill – han bannet til mamma. Farmor var også slem. Mens han spiste sa hun at hun skulle låse han inne når han var ferdig. Han spiste veldig sakte for å slippe å bli låst inne. Mamma prøvde å hjelpe ham – men da blir vi begge låst ute fra hjemmet. Pappa er slem og frekk, og C vil ikke se ham igjen. Når de spiste pizza så fikk han ikke smake. Hvis han likevel tok en pizzabit, så ble pappa rasende.

På spørsmål om hva som eventuelt var bra i Tyrkia, forteller han at han husker at det var godt vær der, at de badet og besøkt en vannpark. Vennene hans der var snille mot ham. De badet og lekte sammen.

På spørsmål fra fars advokat om Cs opplysninger er noe C selv husker eller om det kan ha blitt fortalt ham av hans mor, eventuelt som usannheter, svarte den sakkyndige at det er vanskelig å gi et entydig svar. Han forklarte at om et barn over tid blir fortalt en usannhet kan den etter hvert feste seg som et reelt minne, og barnet kan tro at man har opplevd det man er blitt fortalt.

Nærmere om mor

Mor er hun utdannet lærer. Da hun bodde i Pakistan underviste hun i urdu og engelsk. Hun hadde ikke arbeid da hun bodde i Tyrkia. Det er ikke opplyst om hun arbeider i dag, men lagmannsretten finner det sannsynlig at hun mottar en form for trygd eller stønad.

Basert på den sakkyndiges forklaring har mor gode boforhold. Skolen til C har gitt mor gode skussmål. I den sakkyndiges rapport heter det om samarbeidet med skolen, jf side 8 fjerde avsnitt:

Skolen opplyser å ha et utpreget godt samarbeid med mor. Hun er i dialog, er godt informert og følger opp møter og avtaler. Hun sørger for at gutten møter godt forberedt, har aktuelt utstyr, er velstelt og har adekvat bekledning. Man oppfatter at det råder et godt og trygt forhold og en adekvat tilknytning mellom mor og barn. C snakket løst og uanstrengt om praktiske hendelser i hverdagen han deler med mor.

Lagmannsretten legger til grunn at mor har god omsorgskompetanse.

Nærmere om far og om oppfølging fra barneverntjenesten

Det er tidligere i dommen redegjort for fars familie- og livssituasjon. Han har tre særkullsbarn hvorav han bor sammen med de to eldste. Lagmannsretten legger til grunn at hans mor er en viktig støttespiller for far, og at det på mange måter er hun som organiserer mye av det praktiske i hverdagen for ham.

Han har til den sakkyndig opplyst at han har hatt en vanlig oppvekst. Han trente kampsport og fikk NM tittel i karate som junior. Han har ikke vært i nevneverdig befatning med rusmidler, men opplyste til den sakkyndige at han som 16 åring ble dømt til 240 timers samfunnstjeneste for ran. I 2013 ble han dømt for kjøring under hasjpåvirkning. Han hevder at dette er hans eneste erfaring med hasj.

Han har gjennomført videregående skole ved linje for handel, kontor, data og informatikk. Han har gjennomført førstegangstjenesten. Deretter var han brødbilsjåfør før familien flyttet tilbake til Pakistan hvor han oppholdt seg fra 2000 – 2009.

På spørsmål fra den sakkyndige opplyste far at det har vært åpnet fem undersøkelsessaker. Det skal ha vært fokus på at datteren er overvektig og at begge barna har hatt lærevansker.

Som følge av at far i august 2013 ble pågrepet da han forsøkte å unndra seg kontroll fra politiet fant politiet hasj i fars røykpakke. I den anledning ble det sendt en bekymringsmelding fra politiet til barnevernet. I en «Beslutning om undersøkelse» fra barneverntjenesten i Bærum kommune 13. august 2015 er følgende oppsummert:

Det har vært fem tidligere meldinger om bekymring tidligere. Tre har omhandlet omsorgen for barnet og overvekt (april 2012, april 2013 og mai 2013). Det var undersøkelse og det har vært barneverntiltak som er henlagt. En ny bekymringsmelding om barnet ble holdt tilbake hjemlandet (november 2014), ble henlagt. I

november 2013 åpnet barnevernet undersøkelse etter at politiet meldte om at far kjørte bil i narkotikarus. Undersøkelsen ble henlagt, og fars rusbruk ble sett på som en engangshendelse.

Far har nå på nytt blitt tatt med narkotika og forsøkt å unndra seg kontroll for dette. Det er bekymring for barna blir skadelidende av fars narkotikabruk. Meldingen undersøkes.

Barneverntjensen avtalte ruskontroll med far. I en samtale barneverntjenesten hadde med far 29. januar 2016 (referat fra 8. mars 2016) kom det frem at far hadde testet positivt på cannabis på flere tester. Far forklaret at han hadde vært dum og røyket hasj på en fest i julen. Barna var da hos hans søster.

Barneverntjenesten hadde tidligere besluttet at det skulle avholdes nettverksmøter om barna. Dette er møter hvor man inviterer familiemedlemmer, eventuelt venner for samtale om å finne gode løsninger som kan hjelpe familien. Møtene ledes av barnevernet.

I et enkeltvedtak fattet av barneverntjenesten 26. september 2016 vedrørende sønnen D opplyses det at D klarer seg bra. Han fremstår som en trygg og glad gutt. Det opplyses at far gjennom rustesting har vist at han har klart å være rusfri over en lengre periode og at barneverntjenesten vurderer det slik at man er mindre bekymret for fars rusbruk enn tidligere. Konklusjonen var at man avsluttet tiltak og henla barnevernssaken for D.

Når det gjelder datteren E legger lagmannsretten til grunn at barnevernet fortsatt har en åpen sak. Dette er først og fremst knyttet til hennes læreavanser. Hun har bl.a. vært til en kognitiv vurdering på [helseforetak] i august 2016.

Konklusjon

Lagmannsretten er ikke i tvil om at C bør ha fast bosted hos mor. Som tidligere nevnt har hun vært hans hovedomsorgsperson gjennom hele livet. Hun har på en god måte bidratt til å integrere C i det norske samfunnet. Han trives på skolen og har mange gode venner.

Som det fremgår ovenfor har C etter kontaktlæreres oppfatning hatt en nærmest bemerkelsesverdig fin utvikling og mye av dette mener lagmannsretten må tilbakeføres til mors håndtering av hans posttraumatisk stresslidelse med å gi han trygghet, ro og god omsorg.

Den sakkyndige har i sin uttalelse pekt på at om C igjen opplever betydelig relasjonell ustabilitet og utrygghet, må det forventes et betydelig funksjonsfall med stressymptomer, jf rapporten side 18 nest siste avsnitt.

C kjenner ikke i dag sin far. Lagmannsretten ser det slik at om den daglige omsorgen skulle overføres til ham ville dette skapt betydelige psykiske vansker for C som påpekt av den sakkyndige. Far har dessuten tre andre barn han skal forholde seg til og hvor det dessuten har vært noen problemer opp gjennom årene med de to eldste. Selv om far har farmor som en god støtte, synes det ikke som far har tatt inn over seg hvilken merbelastning det vil være å forholde seg til en sønn han ikke kjenner og som har uttalt at han ikke ønsker å bo hos far. En flytting til far ville dessuten føre til et miljøskifte for C som fremstår som meget uheldig sett i lys av hans gode fungering på skolen og blant klassekameratene.

Når det gjelder spørsmålet om hvor C skal bo fast er lagmannsretten av den oppfatning at spørsmålet kan avgjøres uten at lagmannsretten må ta stilling til mors anførsler om vold og trakassering i Tyrkia, men drøfter dette noe nærmere nedenfor.

Samvær

Tingretten har gjengitt premissene i en dom avsagt av Borgarting lagmannsrett 20. januar 2016, LB-2015-76976. Dommen gjaldt samvær og foreldreansvar. I dommen refererte lagmannsretten til særmerknaden til barneloven § 43 første ledd tredje punktum, jf Ot.prp.nr.103 (2004–2005). Dommen ble anket til Høyesterett, men ble ikke tillatt fremmet. Denne lagmannsretten gjengir her, på samme måte som tingretten, fra dommen:

Barneloven § 42 første ledd fastsetter som en klar hovedregel at barn har rett til samvær med begge foreldre, selv om foreldrene bor hver for seg. FNs barnekonvensjon artikkel 9 nr. 3 pålegger statene en plikt til å respektere den rett et barn som er adskilt fra en av foreldrene har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene regelmessig, med mindre dette er i strid med barnets

beste. Det samme følger av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 8 om retten til familieliv.

Etter barneloven § 48 skal en avgjørelse om samvær først og fremst rette seg etter det som er best for barnet. Hvis samvær ikke er til det beste for barnet, skal retten fastsette at det ikke skal være samvær, jf. barneloven § 43 første ledd tredje punktum. Denne regelen er absolutt og kom inn i barneloven ved lov 7. april 2006 nr. 6.

Det følger av Rt-2013-1329 avsnitt 36-39 med videre henvisninger at det skal ganske tungtveiende grunner til for å nekte samvær mellom foreldre og barn. Under henvisning til tidligere praksis og Prop.85 L (2012–2013) punkt 7.2.4.1 presiserte Høyesterett imidlertid at «tungtvegande grunnar ikkje er noko tilleggsvilkår ut over det som står i lova».

I særmerknaden til barneloven § 43 første ledd tredje punktum er det blant annet uttalt, jf. Ot.prp.nr.103 (2004–2005) side 54:

Det er et grunnleggende utgangspunkt at barnet skal kunne opprettholde kontakt med begge sine foreldre selv om de lever hver for seg. Det er ikke ment å endre på dette utgangspunktet. Tilføyelsen innebærer imidlertid en presisering av at det er en forutsetning for samvær at dette må anses å være til barnets beste, og tar særlig sikte på situasjoner hvor barnet har vært utsatt for, eller det er fare for at barnet vil bli utsatt for, overgrep. Med overgrep forstås psykisk eller fysisk vold eller seksuelle overgrep. Overgrep omfatter også det å være vitne til vold, som kan ha påført barnet skader og medført at barnet er redd for samværsforelderen ...

Lenger ned i samme merknad heter det:

Dersom den som har barnet boende fast hos seg har utviklet angst i forhold til den som ønsker samvær i en slik grad at et eventuelt samvær går ut over evnen til å fungere som omsorgsperson for barnet, kan dette også få betydning.

Det må videre tas hensyn til at et samlivsbrudd ikke alltid medfører at volden mellom partene opphører, jf. omtale under kap. 5.1. I de tilfeller den som har barnet boende fast hos seg bor på sperret adresse, må det tas hensyn til at et eventuelt samvær gjennomgående må antas å medføre at beskyttelsestiltaket mister sin virkning. Dette kan tilsi at samvær nektes helt. Avgjørelsen vil blant annet kunne avhenge av det trusselbildet som foreligger, samt om det er vedkommende som ønsker samvær som utgjør trusselen eller en tredjeperson ...

I samme proposisjon på side 36 går departementet nærmere inn på betydningen av at bostedsforelderen er innvilget sperret adresse:

Noen høringsinstanser har pekt på det sterke vern familiemessige bånd mellom barn og foreldre har i henhold til FNs barnekonvensjon, og at den trusselutsattes behov for beskyttelse kan ivaretas samtidig med at samværsretten oppfylles. På bakgrunn av trusselbildet som vil foreligge er departementet ikke enig i dette.

Departementet mener det i praksis vil være vanskelig, og normalt også umulig, å ivareta behovet for beskyttelse gjennom sperret adresse og fiktiv identitet samtidig som en trusselutøver har del i foreldreansvaret, samværsrett, eller opplysningsrett. Det kan ikke forventes at et barn under samværet skal klare å la være å røpe så vesentlige forhold i sin tilværelse som hvor han eller hun bor. Utøvelse av foreldreansvaret forutsetter videre rett til deltagelse i barnets liv som vil medføre kunnskap om barnets bosted. Tilsvarende vil gjelde for opplysningsretten. Dersom den som utgjør trusselen har eller får del i foreldreansvaret eller samværsrett, vil dette derfor innebære at den trusselutsatte får valget mellom ikke å benytte seg av beskyttelsestiltaket, med den overhengende fare dette vil innebære for vedkommendes sikkerhet, eller at det blir den trusselutsatte som må avskrive all kontakt med barnet.

Fiktiv identitet og sperret adresse er aktuelle beskyttelsestiltak i tilfeller hvor det foreligger en alvorlig trussel mot vedkommendes liv og helse. Ofte vil det også foreligge tidligere voldsutøvelse som barnet kan ha vært vitne til. På bakgrunn av den kunnskap som nå foreligger om skadevirkningene for barn ved å være vitne til vold, mener departementet at retten i stor utstrekning vil ha grunnlag for å komme til en avgjørelse hvor trusselutøveren ikke gis del i foreldreansvaret og ikke gis samværsrett i de tilfellene vedkommende må anses å utgjøre en alvorlig trussel mot den andre forelderen. Å utsette barnets omsorgsperson for alvorlige trusler vil gjennomgående skape en tilværelse med konstant frykt som kan virke svært ødeleggende for

både omsorgspersonen og barnet. Etter departementets syn må dette anses å være en omsorgssvikt overfor barnet fra trusselutøverens side. Det er derfor ikke bare hensynet til trusselutsattes sikkerhet som tilsier at det ikke bør være samvær og felles foreldreansvar, men direkte hensynet til barnet ...

I forbindelse med en senere lovendring som trådte i kraft 1. januar 2014, og som hadde som formål å styrke barneperspektivet i foreldretvister etter barneloven, ble det uttalt følgende om «[t]ilfeller hvor det ikke skal/bør fastsettes samvær», jf. Prop.85 L (2012–2013) side 6:

Det foreslås ingen materielle lovendringer for når domstolen skal/bør avgjøre at det ikke skal være samvær. Det er likevel slik at departementets forslag og merknader i proposisjonen samlet sett vil bidra til å senke terskelen for når domstolen skal/bør fastsette at det ikke skal være samvær, og departementet har derfor valgt å omtale dette i proposisjonen selv om det ikke fremmes et konkret lovforslag.

På side 43 i samme proposisjon fremheves at samvær ikke bør fastsettes dersom det er iverksatt beskyttelsestiltak:

Departementet tydeliggjør med dette at det i tilfeller der en forelder har utsatt bostedsforelder og/eller barnet for slike trusler at det er iverksatt beskyttelsestiltak, ikke bør fastsettes samvær. De vurderinger som ble lagt til grunn da beskyttelsestiltaket ble fastsatt, må uten videre kunne legges til grunn også i en etterfølgende sak om samvær dersom beskyttelsestiltaket fortsatt gjelder. I slike tilfeller bør det, av hensyn til den/de trusselutsattes sikkerhet og barnets beste, heller ikke gis samvær under tilsyn av offentlig oppnevnt tilsynsperson.

Den klare hovedregel at barn har rett til samvær med begge foreldre, selv om foreldrene bor hver for seg.

I nærværende sak har mor gjort gjeldende at hun og C ble utsatt for vold, trakassering og nedverdigelser av far og fars familie da hun bodde sammen med dem i Tyrkia. Dette har lagmannsretten redegjort for ovenfor. Dette har medført at hun og C bor på hemmelig adresse i medhold av adressesperre kode 6.

Far og fars familie har anført at mor og C hadde det bra i Tyrkia, og at de ikke ble utsatt for vold og trakassering.

Det fremgår av Prop.85 L (2012–2013) side 43, sitert over, at det i et slikt tilfelle hvor det er iverksatt beskyttelsestiltak, ikke bør fastsettes samvær. Departementet mener at de vurderinger som ble lagt til grunn da beskyttelsestiltaket ble fastsatt, uten videre må kunne legges til grunn også i en etterfølgende sak om samvær dersom beskyttelsestiltaket fortsatt gjelder.

Far har anført at beskyttelsestiltaket i det alt vesentligste bygger på mors forklaringer. Far og fars familie har aldri avgitt forklaring til politiet om sitt syn på mors påstander og mener at vedtaket er fattet på feil grunnlag.

Ved avgjørelsen av samværsspørsmålet mener lagmannsretten at en viktig del av vurderingen må knytte seg til det faktum at mor og C er innvilget beskyttelsestiltak, adressesperre kode 6. Vedtaket og begrunnelsen er ikke gjort tilgjengelig for retten, men ut fra vitneforklaring fra et politivitne legger lagmannsretten til grunn at mors forklaring har vært en viktig premissgiver for vedtaket, hvilket fremstår som naturlig. Lagmannsretten er imidlertid ikke kjent med hvilke andre vurderinger og undersøkelser som eventuelt er gjennomført av politiet i forkant av vedtaket. Retten er heller ikke kjent med graden av den aktuelle fare som presumtivt må foreligge før det fattes vedtak om adressesperre. Under en hver omstendighet kan ikke det ikke være en ren automatikk i at en sperret adresse hos bostedsforelder stenger for samvær, selv om dette nok ofte vil være resultatet. Også i slike saker må retten foreta en konkret vurdering av hva som fremstår som det beste for barnet basert på de grunnleggende prinsippene i barneloven.

Lagmannsretten bemerker at det har ikke kommet frem opplysninger under ankeforhandlingen som taler for at politiets vedtak ikke er saklig og tilstrekkelig fundert, som anført av far. Vedtaket og begrunnelsen er imidlertid ikke er fremlagt for retten, men basert på bevisføringen for øvrig, se også nedenfor, er det ikke noe som tyder på at vedtaket er feil.

Den sakkyndige har påpekt at det kunne være mye å hente på en fremtidig kontakt mellom far og C om det kunne forutsettes at far i forbindelse med samværsutøvelsen ville opptre adekvat og støttende overfor C, og herunder samarbeide godt med mor. Den sakkyndige ser det også som usannsynlig at far skal ha noen form for aggresjonsproblematikk som eventuelt kunne aktiveres ved et skjermet samvær, jf rapporten side 20 andre avsnitt. Det er like vel omstendigheter som tilsier at samvær mellom far og C ikke vil være til beste for C nå.

Påstått vold mot mor og C og hensynet til hennes og Cs sikkerhet står sentralt i vurderingen av om samvær skal gis. Som tidligere nevnt har partene helt motsatte synspunkt på hva som skjedde mens mor og C bodde i Tyrkia. Påstand står mot påstand.

Barneloven oppstiller ingen bundet bevisregel i foreldretvister. Avgjørelsen av hvilket beviskrav som skal legges til grunn, må foretas etter en konkret totalvurdering med utgangspunkt i hensynet til barnets beste, jf. Ot.prp.nr.103 (2004–2005) side 30.

Lagmannsretten kan ikke se at det i vurderingen av om far har utøvd vold, psykisk og fysisk mot mor og C, er grunnlag for å fravike hovedregelen i sivile saker om at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn. Til tross for at det gjelder et særlig belastende faktum finner lagmannsretten – etter en konkret vurdering med utgangspunkt i barnets beste – at det ikke er grunnlag for å anvende et skjerpet beviskrav.

Med dette som bakgrunn finner lagmannsretten det mest sannsynlig at far har utøvd vold og trakassert mor og C i tiden hun og C oppholdt seg i Tyrkia. En del av trakasseringen har også vært utført av fars familie – når far har vært i Norge. Dette er han i utgangspunktet ikke ansvarlig for. Men han var ansvarlig for å hindre at det gjentok seg om han fikk vite at det hadde funnet sted.

I samtalen som den sakkyndige har hatt med C, og som er referert over, har C gitt uttrykk for en ganske rigid far og forklart om episoder hvor også andre familiemedlemmer ikke oppførte seg bra mot C.

C ble kort tid etter skolestart henvis til BUP. Henvisningsgrunnen var «alvorlige, traumerelaterte psykiske reaksjoner». C var plaget av mareritt, søvnvansker, utrygghet på natten, nummenhet/følelsesmessig avflating og opptrappet vaktksomhet, se over. Lagmannsretten finner det sannsynliggjort at Cs psykiske situasjon var forårsaket av det han opplevde under oppholdet i Tyrkia, og som mor ikke klarte å verne ham mot.

Lagmannsretten finner videre det påfallende at far og fars familie på sin side forklarer episoder hvor det er mor som her slått C eller stengt han inne på rommet, mens de selv benekter en hver form for trakassering mv. At mor skulle ha slått C fremstår som lite sannsynlig, bl.a. sett i lys av den gode utvikling C har hatt siden han kom til Norge og hvor mye av dette må tillegges mors gode og samvittighetsfulle innsats.

Lagmannsretten understreker at lagmannsrettens konklusjon ikke innebærer en strafferettslig konstatering av at far har begått straffbare handlinger mot mor, men er en bevismessig sannsynlighetsvurdering i en sivil sak der temaet er barnets beste.

Barnets mening om samvær skal tillegges vekt, jf. barneloven § 31. Hvor stor vekt barnets mening skal tillegges, vil variere med barnets alder og modenhet. Den rettsoppnevnte sakkyndige har hatt samtaler med C, men uten direkte å ta opp spørsmålet om samvær. Det kom imidlertid frem i samtalen at C ikke ønsker å treffe sin far. Lagmannsretten tilføyer at C i svært liten grad har vært sammen med sin far opp gjennom årene, og basert på lagmannsrettens konklusjon om at C har vært utsatt for trakassering og vold fra sin far mens han var i Tyrkia, er det i dag ingen holdepunkter for at C har et personlig ønske om å ha samvær med sin far. Han har i realiteten ingen tilknytning til sin far og opplever således ikke noe savn etter ham.

Dersom det skal gjennomføres samvær, må det dessuten legges til grunn at C før eller siden vil gi opplysninger som kan røpe hvor han og mor er bosatt. Det kan for eksempel være navn på skolen, idrettslaget, venner eller området der de bor. Det kan også være mer indirekte opplysninger, som reiseavstanden til møtestedet. Det vil i en slik situasjon også være vanskelig å få C til møtestedet uten at mor er med.

Lagmannsretten legger til grunn at mor vil bli sterkt preget dersom far får vite hvor hun bor. Dette vil klart kunne påvirke hennes og Cs livssituasjon i negativ retning og også redusere mors omsorgsevne for C. Det må også legges til grunn som den klare hovedregelen at det ikke skal være samvær når bostedsforelderen bor på sperret adresse som følge av den andre forelderens forhold, slik som i denne saken.

Konklusjon

Lagmannsretten mener etter dette at det i dag ikke vil være til Cs beste å ha samvær med far. Til det er situasjonen for utrygg. En slik kontakt kan dessuten føre til en retraumatisering, kanskje spesielt i forhold til mor, og dette kan igjen føre til at mors gode omsorgsevne for C svekkes. Det er også lagt vekt på at C i svært liten grad kjenner sin far og har gitt uttrykk for at han ikke ønsker å treffe ham. Dette kan endre seg når C blir eldre og eventuelt selv får et ønske om å se sin far.

Spørsmål om felles forelderansvar

Utgangspunktet ved samlivsbrudd er felles foreldreansvar, med mindre særlige grunner tilsier at den ene av foreldrene bør ha foreldreansvaret alene. En forelder vil ikke få foreldreansvaret alene bare fordi vedkommende motsetter seg felles foreldreansvar. Avgjørelsen må treffes ved en konkret vurdering der barnets interesser og behov står sentralt, jf. barneloven § 48 og Rt-2003-35.

Den som har foreldreansvaret, har rett og plikt til å treffe avgjørelser for barnet i personlige forhold innenfor rammen av blant annet barneloven § 31 – § 33. Under foreldreansvaret hører for eksempel avgjørelser om medisinsk behandling, valg av type skole, innmelding i trossamfunn, utstedelse av pass og flytting utenlands, jf. Ot.prp.nr.56 (1996–1997) side 56.

Som det er påpekt i NOU 2008:9 Med barnet i fokus på side 43, har et barn behov for nære og gode relasjoner til begge foreldrene. Dette gjelder uansett om foreldrene bor sammen eller ikke. Som regel vil det være til barnets beste at begge foreldrene tar del i avgjørelser som angår barnet og har felles foreldreansvar.

Tingretten kom i vår sak til at det forelå særlige grunner som tilsa at mor burde ha foreldreansvaret alene. Tingretten la blant annet vekt på at forholdet mellom foreldrene er slik at de ikke kan ventes å kunne samarbeide og kommunisere om barna, og at sperret adresse gjør det umulig med felles foreldreansvar. Dessuten har far hatt svært begrenset kontakt med C og det vil ikke være kontakt i fremtiden. Det vises til redegjørelsen i tingrettens dom på side 13 flg.

Lagmannsretten er enig med tingretten i at mor bør ha foreldreansvaret for C alene.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i at C skal bo fast hos sin mor, og at det er til Cs beste at foreldreansvaret organiseres slik at omsorgssituasjon hos mor forblir god og stabil. Delt foreldreansvar vil, slik situasjonen er i dag, svekke mors omsorgsevne og vil ikke være til barnets beste, jf. barneloven § 48. Felles foreldreansvar forutsetter at foreldrene kan samarbeide om viktige beslutninger og ha et visst minimum av kommunikasjon. Felles forelderansvar vil også lett føre til at far får opplysninger om C fra skolen han går på, hvilket vil være meget uheldig ut i fra vedtaket om sperret adresse. I tillegg kommer at far i dag ikke kjenner Cs behov og interesser. Fars omsorgsrolle for C før samlivsbruddet var også perifer sammenlignet med mor. Det foreligger etter dette særlige grunner som tilsier at mor skal ha foreldreansvaret alene.

Sakskostnader

Mor har vunnet saken og har i utgangspunktet krav på full erstatning for sine sakskostnader for lagmannsretten og tingretten, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd og § 20-9 annet ledd, så langt de har vært rimelige og nødvendige, jf. § 20-5 første ledd.

Lagmannsretten mener imidlertid at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta far helt fra erstatningsansvaret, jf. § 20-2 tredje ledd.

I barnefordelingssaker gjør gjerne sterke velferdsmessige hensyn seg gjeldende, og domstolene er generelt tilbakeholdne med å idømme den tapende parten et kostnadsansvar, jf. Schei, Tvisteloven Kommentarutgave (2. utgave) side 712:

Domstolene har i barnefordelingssaker med god grunn vært tilbakeholdne med å idømme den tapende part kostnadsansvar. Retten fastsetter med barnets beste som rettesnor fremtidige ordninger i spørsmål av stor personlig betydning for partene, og som de har et felles ansvar for å løse ved samlivsbrudd, se som nyere eksempler Rt-2010-1528 og Rt-2012-570.

Spørsmålene om hvor C skal bo fast, foreldreansvar og samvær er utvilsomt av stor personlig betydning for partene i saken

Lagmannsretten skal legge sitt resultat til grunn når den avgjør krav på sakskostnader for lavere instanser, jf. tvisteloven § 20-9 andre ledd. Av samme grunner som lagmannsretten har gjennomgått over finner ikke lagmannsretten å gjøre endringer i tingrettens sakskostnadsavgjørelse.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning

- 1. Anken forkastes.*
- 2. Partene bærer egne sakskostnader for lagmannsretten.*